

Tilburg, 18 februari 2020

Aan: provincie Noord-Brabant
t.a.v. College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Kenmerk: VV 03.00-1717-hg
Betreft: kap van bomen langs provinciale wegen

Geacht College,

Noord-Brabant heeft een groot netwerk van provinciale wegen. Veel van deze wegen zijn gesierd met grote beeldbepalende bomen die van grote waarde zijn voor natuur, landschap en klimaat. De afgelopen tijd zijn de Brabantse Milieufederatie en de bij onze federatie aangesloten groepen herhaaldelijk geconfronteerd met provinciale plannen voor de kap van grote aantallen van deze waardevolle bomen. Wij noemen in dit verband de kap van honderden bomen langs de Beerseweg (N395) in Diessen (gemeente Hilvarenbeek), de kap van eveneens honderden bomen langs de N638 in de gemeenten Rucphen en Zundert, de kap van 90 bomen aan de N69-Zuid (Luikerweg) in de gemeente Valkenswaard en de kap van 278 bomen ten behoeve van de herinrichting van de N324 in de gemeente Landerd. Eerder was er al onrust over de kapplannen van bomen langs provinciale wegen, bijvoorbeeld 840 bomen langs de N285 in de gemeente Moerdijk; 297 bomen langs de N618, N617 en de N622, alle in de omgeving van Schijndel; de N324 in de gemeente Grave enzovoorts.

Wij merken dat over deze activiteiten grote zorgen leven bij onze achterban en ook bij veel andere bewoners van onze provincie. Velen hebben vraagtekens bij de gehanteerde argumenten (verkeersveiligheid, slechte conditie van de bomen en dergelijke) om tot kap over te gaan. Ook elders in het land leeft dit onderwerp erg, zo bleek uit navraag bij andere federaties.

Argumenten voor het behoud van deze bomen

Vanwege een groot aantal overwegingen zijn wij voor het behoud van deze bomen. Hoewel de meeste overwegingen bij u bekend zijn, noemen we hier nogmaals:

- *Klimaat*

De bomen zorgen voor zuurstof, nemen CO₂ op uit de lucht, filteren fijnstof en absorberen stikstofoxides en ozon. Hoe groter en ouder de boom, hoe groter deze voordelen. Daarnaast zorgen bomen voor koeling in de zomer, zijn het windvangers en reduceren ze verkeerslawaaï. De bomen geven voor aangrenzende (landbouw)percelen luwte, waarmee winderosie voorkomen wordt. De schaduw van de bomen wordt goed gemaakt door een gunstiger microklimaat, dat leidt tot meer opbrengsten voor de landbouw.

- *Landschap en cultuurhistorie*

Bomen langs provinciale wegen zijn vanouds ook dragers van het cultuurhistorisch landschap; ze zorgen voor dimensies, coulissen en aankleding van het landschap en zijn vaak beeldbepalend voor een bepaalde streek.

Post- en bezoekadres: Spoorlaan 434, 5038 CH Tilburg
* tel. (013) 535 62 25 * e-mail: bmf@brabantsemilieufederatie.nl
* website: www.brabantsemilieufederatie.nl
* Kamer van Koophandel: 41095498 * Triodosbank: NL22 TRIO 0212 4972 51

Toeristen roemen onze mooie, in laanstructuur aangelegde provinciale wegen. Deze vormen dan ook een belangrijk element in het op te richten Van Gogh Nationaal Park.

- *Welzijn en gezondheid*

Bomen dragen bij aan ons welzijn én onze gezondheid. Bomen spelen een belangrijke rol in de beleving van mensen: ze genieten van een mooie laan. Voorgenomen kap van bomen leidt vaak tot maatschappelijke onrust en negatieve gevoelens.

- *Biodiversiteit*

Ook uit een oogpunt van biodiversiteit zijn deze bomen vaak van belang. Ze trekken insecten aan en zijn daarnaast belangrijke plekken voor vogels en kleine zoogdieren. Zo komen alleen al rondom een eik ongeveer 500 soorten voor zoals planten, mossen en vogels. In holtes in bomen kunnen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn (beschermd onder de Wet natuurbescherming). Daarnaast zijn bomen langs wegen vaak onderdeel van vliegroutes van vleermuizen. Gevarieerde bomenrijen dragen bij aan biodiversiteitslinten, waarmee - samen met een goed bermbeheer - ook de plagen van onder andere eikenprocessierupsen kunnen worden bestreden, vanwege de aanwezigheid van natuurlijke vijanden.

- *Positieve invloed op rijgedrag*

Door het tunneleffect van bomen zijn mensen geneigd om rustiger en meer verantwoord te rijden en wordt zonlicht gebroken (zie ook hierna).

Verkeersveiligheid

In nogal wat gevallen worden verkeerskundige overwegingen, met name de verkeersveiligheid, genoemd als reden voor de kap. Bij ongevallen buiten de bebouwde kom is een boom het meest voorkomende obstakel. Een relatief groot aantal verkeersslachtoffers valt op provinciale wegen, terwijl die wegen slechts een beperkt deel (circa 6%) van het totale wegennet beslaan. In het Handboek Wegontwerp beschrijft het kennisplatform CROW om deze reden een obstakelvrije zone van 4,5 meter naast de weg. Een bestuurder die van de weg raakt, heeft namelijk meer risico op een ernstige afloop wanneer hij daarbij tegen een boom rijdt, dan wanneer hij in een obstakelvrije berm terecht komt. Het is om deze reden dat de provincie bij reconstructie en onderhoud van wegen steeds vaker overweegt om bomen te kappen.

Ook wij zijn van oordeel dat verkeersveiligheid een belangrijk maatschappelijk aspect is, waar niet licht over gedacht mag worden. Veel verkeerskundigen (en ook wij) betwijfelen echter ernstig of wegen veiliger worden door het kappen van bomen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat door het tunneleffect van bomen mensen geneigd zijn om rustiger en meer verantwoord te rijden. Bochten zijn bijvoorbeeld al van verre te herkennen. De universiteit van Keulen adviseert zelfs wegenbouwers om bomen langs (snel)wegen te planten, vanwege de positieve invloed op rijgedrag. Dit hangt samen met het gegeven dat weggebruikers aan de hand van het perspectief hun snelheid bepalen. Uit Engels onderzoek blijkt dat de gemiddelde snelheid met 3-5 km per uur afnam nadat er bomen langs de weg waren geplaatst. Daarbij nam het aantal ongevallen met maar liefst 20% af. Verder bevorderen bomen de verkeersveiligheid, doordat bestuurders minder worden verblind door de zon.

Veel ongevallen worden veroorzaakt door onverantwoord rijgedrag van personen die te hard rijden en inhalen, zelfs vlak voor een totaal onoverzichtelijke bocht.

Het kappen van bomen gaat zulke hardrijders niet afremmen.

Integendeel: de weg lijkt dan breder en dat nodigt uit tot gas geven. Hoe leidt het kappen van bomen dan toch verhoging van de verkeersveiligheid?

Overigens zullen er in de toekomst meer zelfrijdende auto's komen. Deze worden steeds veiliger en intelligenter, houden automatisch de juiste snelheid en grijpen in als de auto van de weg dreigt te raken. Deze auto's kunnen bomen mogelijk ook juist als goede oriëntatiepunten gebruiken.

Alternatieven

In plaats van het kappen van bomen zijn er vaak andere maatregelen denkbaar, die niet ten koste hoeven te gaan van de verkeersveiligheid. Wij noemen hier:

- *Geleiderails*

Geleiderails tussen de weg en de bomen ernaast kunnen voorkomen dat auto's tegen de bomen aan rijden. Wij hebben geconstateerd dat de provincie in enkele gevallen voor deze optie heeft gekozen (bijvoorbeeld de N324 bij Grave). Wij juichen dit toe en hopen dat de provincie dit alternatief in de toekomst vaker zal toepassen.

- *Stoplichten en andere voorzieningen*

Maatwerk in de vorm van bijvoorbeeld het plaatsen van stoplichten of andere voorzieningen op kritische oversteekplaatsen kan kap van waardevolle bomen voorkomen. Voor het zicht op een provinciale weg vanuit uitritten, kunnen in plaats van stoplichten ook spiegels geplaatst worden.

- *Handhaven bestaande snelheid van 60 km/uur*

In een aantal situaties wil de provincie bomen kappen in het kader van plannen om de snelheid te verhogen van 60 km/uur naar 80 km/uur. Als voorbeeld noemen wij de op dit moment aan de orde zijnde kap van bomen aan de Beerseweg in Diessen. Het is ons daarbij opgevallen dat juist op (deel)trajecten waar nu 60 km/uur geldt minder ongevallen plaatsvinden dan op andere (deel)trajecten in de omgeving waar 80 km/uur geldt. Ongevallen die wel plaatsvonden waren bovendien minder ernstig (met name blikshade; zie ook de bevindingen van de Vereniging Natuur en Milieu Hilvarenbeek). Verbetering van de verkeersveiligheid kan daar dan ook geen argument zijn om bomen te kappen.

- *Maximumsnelheid verlagen*

Volgens de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) neemt bij een hogere snelheid de kans op een ongeluk sterk toe. Daarnaast neemt ook de ernst van (letsel)schade toe met de snelheid. Belangrijke factor voor de veiligheid is ook dat snelheidsverschillen tussen bijvoorbeeld enerzijds vrachtverkeer en tractoren en anderzijds personenauto's kleiner zijn. Bijkomende voordelen van het verlagen van de maximumsnelheid zijn dat luchtvervuiling, verkeerslawaaï en ruimtebeslag afnemen en de doorstroming verbetert. Op een deel van de Brabantse provinciale wegen, zeker daar waar sprake is van monumentale bomen(lanen), valt dan ook serieus te overwegen om de maximale snelheid te verlagen naar 60 km/uur. Een maatregel die zowel vanuit milieu als veiligheid gunstig is en ook elders in het land al wordt toegepast.

Post- en bezoekadres: Spoorlaan 434, 5038 CH Tilburg

* tel. (013) 535 62 25 * e-mail: bmf@brabantsemilieufederatie.nl

* website: www.brabantsemilieufederatie.nl

* Kamer van Koophandel: 41095498 * Triodosbank: NL22 TRIO 0212 4972 51

Compensatie

Wij dringen er bij uw College op aan om de kap van bomen langs provinciale wegen te voorkomen.

Wordt niettemin kap overwogen dan dient daarbij zorgvuldig getoetst te worden of voldaan kan worden aan alle van toepassing zijnde instrumenten, met inbegrip van bestemmingsplan, de Wet natuurbescherming en - in voorkomende gevallen - de Algemene Plaatselijke Verordening. Wanneer geen andere mogelijkheid resteert dan kap dient altijd ruimhartige compensatie plaats te vinden, niet alleen kwantitatief maar ook kwalitatief en bij voorkeur in de directe omgeving. Dat betekent dat niet alleen voldaan moet worden aan de kwantitatieve criteria van de Wet natuurbescherming (voormalige Boswet), die betrekking hebben op het één op één terugplaatsen van bomen in rijbeplanting buiten de bebouwde kom (herplantplicht), maar dat ook in kwalitatieve zin een volledige compensatie dient plaats te vinden die voldoet aan de 'kwalitatieve' hoofdstukken van de Wet natuurbescherming. Daarbij moet rekening gehouden worden met leeftijd, functie én belevingswaarde van de verdwenen bomen. We moeten hierbij bedenken dat we de CO2-bindende kracht van bomen nú hard nodig hebben en geen 30 jaar kunnen wachten tot de nieuwe aanplant volwassen is geworden. Wij dringen erop aan dat de provincie op het verrichten van een adequate compensatie nauwgezet toeziet, zeker ook bij deze 'eigen' provinciale projecten.

Conclusie

De Brabantse Milieufederatie dringt er bij Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Noord-Brabant op aan om bij inrichting, reconstructie en onderhoud van (provinciale) wegen een integrale afweging te maken, waarbij niet alleen gelet wordt op de verkeersveiligheid, maar ook op de hiervoor genoemde aspecten als landschapswaarde en op de gunstige effecten van bomen op klimaat, gezondheid, biodiversiteit en dergelijke. Wij juichen in dit verband provinciale plannen voor het plaatsen van geleiderails als duurzaam alternatief toe. Vaak ook levert het gesprek met de omgeving goede alternatieven op. Uiteindelijk heeft ook die omgeving zelf belang bij een verkeersveilige situatie.

Met duurzame groet,

[[handtekening]]

Femke Dingemans,
directeur Brabantse Milieufederatie

Cc: aan Provinciale Staten